

**College van Gedeputeerde Staten
statenvoorstel**

Datum	: 6 juli 2009	nummer PS	: PS2009RGW16
Afdeling	: PRO	Commissie	: RGW
Registratienummer:	2009INT242475	Portefeuillehouder	: De Jong

Titel : Groot Mijdrecht Noord

Inhoudsopgave

Ontwerpbesluit	pag.	7
Toelichting	pag.	9

5 Bijlagen: rapportage, natuurdoelen, financiën, technische maatregelen, brief mevr. Huizinga (V&W)

Aan Provinciale Staten,

Inleiding

Op 8 december jl. hebben uw staten besloten tot het opstellen van een combinatievariant voor de toekomstige inrichting van Groot Mijdrecht Noord (GMN), onder vier kaderstellende randvoorwaarden. GS zijn hier afgelopen maanden mee aan de slag gegaan. Dit statenvoorstel laat de resultaten hiervan zien en doet een voorstel voor het vervolg.

Voorgeschiedenis

Afgelopen jaren is de waterproblematiek van GMN uitvoerig onderzocht en zijn zes oplossingsstrategieën ontwikkeld, te weten 1) Niets doen, 2) Plan de Venen, 3) Technieken, 4) Ophogen, 5) Meegroeien en 6) Plas.

De Commissie Remkes heeft in januari 2008 haar bevindingen gerapporteerd en op basis daarvan is besloten tot aanvullend onderzoek. Dit heeft geleid tot de rapportage 'Verkenning water Groot Mijdrecht Noord 2^e fase' (augustus 2008). Op 9 oktober 2008 heeft uw Statencommissie geconstateerd dat er met de aanvullende onderzoeken voldoende informatie is over de feiten op het gebied van water en bodem.

Ten aanzien van de zes oplossingsstrategieën hebben op 8 december jl. uw staten geconcludeerd dat in principe geen enkele van de zes omschreven strategieën tegelijk voldoet aan de twee randvoorwaarden, te weten 1) de problemen worden in voldoende mate opgelost en 2) de strategie is betaalbaar. Uw staten hebben tijdens deze vergadering daarom besloten tot het opstellen van een combinatievariant, onder de volgende vier kaderstellende randvoorwaarden:

- a. een zo duurzaam mogelijk watersysteem. Hiervoor is het noodzakelijk dat het waterpeil in nader te bepalen deel van de polder wordt verhoogd;
- b. versterking van de natuurwaarden en het realiseren van een verbinding tussen Botshol en de (nog te ontwikkelen) natuur in Marickenland;
- c. een voor de komende tientallen jaren blijvende landbouwfunctie in een deel van de polder;

d. zicht op financiële dekking.

Met deze nieuwe opdracht zijn wij aan de slag gegaan. Toen de resultaten na enkele maanden duidelijk werden, heeft uw commissie RGW ter informatie een statenbrief van ons ontvangen (25 maart 2009) waarin de stand van zaken met betrekking tot de combinatievariant is toegelicht. Op diezelfde dag is 's avonds een brede informatieavond gehouden voor bewoners waar uw commissieleden en fractievoorzitters ook voor zijn uitgenodigd. In de commissievergadering van 18 mei (RGW) is deze Statensbrief ter informatie geagendeerd.

Essentie / samenvatting

Nadat begin 2009 uit de verkenning van dhr. Groen is gebleken dat het instellen van een Gebiedscommissie geen reële kans van slagen heeft, is de verdere uitvoering van uw besluit voortvarend ter hand genomen. Met hulp van enkele adviesbureau's en onderzoeksinstituten zijn drie combinatievarianten opgesteld die mogelijk zouden kunnen voldoen aan de gestelde randvoorwaarden: de Oostplas, de Slenk, en de J-vormige plas (zie rapportage). Bij al deze drie varianten wordt uitgegaan van de aanleg van een (grotere of kleinere) plas in een deel van GMN. Deze combinatievarianten zijn vervolgens integraal beoordeeld op de relevante inhoudelijke aspecten: met name op water en natuur, maar daarnaast ook op landbouw, bewoning, cultuurhistorie en landschap (zie rapportage). Ook is voor alle drie varianten een kostenberekening gemaakt (zie rapportage).

Uit de inhoudelijke beoordeling blijkt dat een combinatievariant die volledig voldoet aan alle door uw staten gestelde randvoorwaarden, niet te realiseren is. In twee van de drie combinatievarianten (Oostplas en Slenk) ontstaat met grote waarschijnlijkheid in ecologisch opzicht een dode plas. Met name vanwege de sterke onnatuurlijke peilfluctuaties. Hiermee vallen deze twee combinatievarianten als een mogelijke optie in ieder geval meteen af. In de derde door ons onderzochte combinatievariant (de J-plas) zijn de ecologische ontwikkelingsmogelijkheden duidelijk beter, maar ook hier zijn nog onzekerheden over de te realiseren natuurkwaliteiten. Bovendien zal de J-plas niet voldoen aan de hectaredoelstelling die binnen de context van de Groene Ruggengraat is afgesproken.

In de loop van dit proces is tevens overleg gevoerd met belangenorganisaties (LTO en Natuurmonumenten) en met bewoners. Uit deze consultatie is ons duidelijk geworden dat er voor de J-plas vanuit verschillende invalshoeken (natuur, landbouw) overigens ook weinig draagvlak is.

Daarnaast is met zowel VROM als V&W contact onderhouden over de drie combinatievarianten. Hierbij is van belang de aanvraag voor rijksfinanciering vanuit de Nota Ruimte-gelden (maart 2007) en het Randstad Urgent-contract dat de projectgedeputeerde (destijds dhr. Binnekamp) met mevrouw Huizinga van het ministerie van V&W over Groot Mijdrecht Noord heeft afgesloten op 29 oktober 2007. Ook bij de rijkspartners heerst weinig enthousiasme voor de J-plas. Vooral het punt dat deze plas geen rol kan vervullen bij de calamiteitenberging is hierbij een belangrijk argument. Maar ook feit dat de J-plas in landschappelijk en cultuurhistorisch opzicht minder gunstig is, speelt een rol.

De conclusie uit bovenstaande is dat ook de J-plas geen haalbare combinatievariant is. De natuuropgave kan hiermee onvoldoende worden gerealiseerd, de weerstand bij de landbouw en bij bewoners is groot en de kosten zijn hoog (ca. 245 miljoen euro, zie rapportage). Gezien het standpunt van het rijk, is er geen enkel zicht op sluitende financiering. De vraag dringt zich op: hoe nu verder?

Uitgaande van de oorspronkelijke probleemstelling zien wij twee denkrichtingen

1) Het heroverwegen van de strategie plas.

Uit eerdere onderzoeken blijkt dat uit oogpunt van water en natuur de strategie plas de beste optie is. Bij deze strategie is echter geen plaats voor de landbouw en zijn de gevolgen voor de bewoners het grootst. Bovendien is deze strategie eind 2008 als niet haalbaar en betaalbaar beoordeeld.

2) Plan de Venen (1998) / Herijkt Plan De Venen 2007 aangevuld met technieken

Terugvallen op het reeds vastgesteld beleid van Plan de Venen, aangevuld met technische maatregelen die de wisselingen in zoutgehalten (zoutschokken) in de omgeving verzachten, is een tweede denkrichting.

Het convenant Plan de Venen is in 1998 ondertekend door alle betrokkenen (27 partijen bestaande uit ministeries, provincies, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties) en heeft daarmee een groot draagvlak. Het is inmiddels al in uitvoering. Reeds 126 ha van de 395 ha in GMN-oostelijk deel is aangekocht en in eigendom van Natuurmonumenten. Het plan leidt tot een hoogwaardige invulling van de EHS en handhaaft de landbouw in het deel met de beste landbouwkundige perspectieven. Ook wordt hiermee in belangrijke mate de bodemdaling ter plekke tegengegaan.

Plan de Venen lost echter het belangrijkste waterprobleem, het uitmalen van de zoute kwel op de boezem in droge tijden (zoutschokken), niet op. Daarom dat hier wordt voorgesteld Plan de Venen aan te vullen met technische maatregelen zodat de effecten van de zoute kwel in het boezemsysteem in de omgeving van Groot Mijdrecht Noord enigszins worden verzacht / verminderd.

Conclusie:

Er zijn geen nieuwe inzichten die tot heroverweging van het statenbesluit van 8 december 2008 aanleiding geven. Daarmee is optie 2, Plan de Venen aangevuld met technische maatregelen, de enige overgebleven denkrichting.

Nadere toelichting strategie 'Plan de Venen met technieken'

Uitvoering van de strategie 'Plan de Venen met technieken' betekent het volgende :

- **Natuurdoelen** (zie besluit 2a): In Plan de Venen (1998) is voor het oostelijk deel van GMN opgenomen dat 395 ha aangekocht en ingericht wordt als natuurgebied in aansluiting op het bestaande natuurkerngebied van Botshol – Vinkeveense plassen. Het gaat hierbij om een 'begeleid natuurlijk laagveenmoeras' (zie bijlage 'Natuurdoelen GMN'). Herijkt Plan de Venen 2007 bevestigt de natuuropgave voor het oostelijk deel van GMN door expliciet aan te geven dat de afspraken over natuurontwikkeling in GMN oost gehandhaafd blijven.
- **Bebouwing en bewoners** (zie besluit 2b): Om de gewenste grootschalige natuurontwikkeling in het oostelijk deel te realiseren, zullen niet alleen de agrarische gronden worden aangekocht maar ook de aanwezige bebouwing (zie bijlage 'Natuurdoelen GMN'). Dit betekent in zijn algemeenheid dat voor bewoners van GMN oost een nieuwe plek gevonden moet worden, bij voorkeur in de nabije omgeving.
- **Verwerving** (zie besluit 2b): Plan de Venen gaat er van uit dat verwerving van gronden plaats vindt op basis van vrijwilligheid. Inmiddels zijn we erachter dat de EHS op basis van vrijwilligheid onvoldoende resultaten oplevert. De provincie is

daarom nieuw beleid aan het ontwikkelen op het gebied van grondverwerving: voor de zogenaamde ‘prioritaire gebieden’ zal het instrument van volledige schadeloosstelling worden toegepast met in het uiterste geval de mogelijkheid tot onteigening. In september aanstaande ligt de provinciale kaart met prioritaire gebieden ter besluitvorming voor bij PS. GMN oost kan mogelijk als prioritair gebied worden aangewezen.

- **Waterhuishouding, technische oplossingsrichtingen korte termijn (5-10 jaar)** (zie besluit 3a en bijlage ‘Technische maatregelen waterhuishouding’):
Technische oplossingen zoals de aanleg van een pijpleiding naar het ARK-NZK of ontzilting van het uitslagwater van GMN blijken erg kostbaar te zijn: een pijpleiding kost eenmalig ca 100-300 miljoen, verzilting ca 20-35 miljoen per jaar. Dergelijke maatregelen zijn daarmee niet kostenefficiënt. Als mogelijke optie vallen ze om die reden af.
Daarom dat gezocht is naar waterhuishoudkundige maatregelen die de effecten van de brakke kwel weliswaar niet in hun geheel kunnen voorkomen maar wel kunnen verzachten. Als nieuwe maatregel komt in het kader van het inrichtingsplan het scheiden van de zoete en zoute kwel in beeld. Het zoete kwelwater, dat vooral bovenkomt in de zone direct grenzend aan de Vinkeveense Plassen, kan apart worden bemalen en via het oppervlaktewatersysteem benut worden als inlaatwater voor landbouw- en natuurgebieden die in de zomer (zoet) water nodig hebben. Het brakke water (in hoeveelheid minder maar met een hoger zoutgehalte) zou dan nog steeds via de Waver en de Amstel worden afgevoerd. Precieze uitwerking van deze op scheiding van zoet-zout gebaseerde maatregel is nodig om een goede afweging te kunnen maken tussen de voor- en nadelen en de kosteneffectiviteit van deze maatregel.
Behalve scheiding van zoete en zoute kwel zijn maatregelen denkbaar, zoals (versnelde) aankoop en inrichting van natuurgebieden in combinatie met flexibel peilbeheer, dit in de gebieden waar de zoutchokken in de zomer te verwachten zijn (zie verder bijlage ‘Technische maatregelen waterhuishouding’).
- **Waterhuishouding, oplossingsrichtingen lange termijn (10-20 jaar)** (zie besluit 3b, zie ook bijlage ‘Technische maatregelen waterhuishouding’):
Voor de lange termijn is als meer structurele oplossingsrichting in beeld het opschalen naar nationaal niveau. Door mevr. Huizinga (ministerie V&W) is toegezegd dat het vraagstuk van de zoute kwel in GMN zal worden meegenomen in de lange termijnvisie die het rijk de komende jaren ontwikkelt over het nationale vraagstuk van de zoetwatervoorziening van Nederland (zie bijlage brief mevr. Huizinga). In deze studie wordt gezocht naar meer structurele en grootschalige oplossingen die ook op lange termijn duurzaam zijn. Ook waterbedrijven hebben reeds aangegeven dat de problematiek bovenregionaal bekeken moet worden. Voor het ontwikkelen van lange termijn-oplossingen voor de grootschalige (grond)waterproblematiek geven zij aan te samen met andere stakeholders zoals provincies, waterbeheerders, landbouw en recreatie op een (boven)regionaal schaalniveau tot overeenstemming te willen komen over duurzame oplossingen (zie rapport ‘Drinkwater uit Groot Mijdrecht? Peiling van interesse bij vier waterbedrijven’ (KIWA, juni 2008).
- **Vervolg van het project GMN:** (zie besluit 5): Na besluitvorming door provinciale Staten op 6 juli 2009 zal de provincie op zo kort mogelijke termijn een inrichtingsplan voor de polder GMN opstellen. Hoewel het uitgangspunt is dat in GMN oost alle aanwezige bebouwing wordt aangekocht, zoekt de provincie hierbij naar maatwerk op zo’n manier dat de huidige bewoning langs de buitenranden van GMN oost waar mogelijk kan blijven, rekening houdend met het realiseren van de noodzakelijke

ecologische verbindingszone tussen Marickendland en GMN oost. Tijdens het opstellen van dit inrichtingsplan zal tevens het vraagstuk van de nog niet begrensde EHS worden meegenomen. Het Herijkt Plan de Venen zegt hierover het volgende: *‘over 12 jaar (=2012) vindt een evaluatie plaats waarbij de hele polder GMN-west wordt betrokken; na vier en acht jaar wordt de stand van zaken m.b.t. grondverwerving en de belangstelling voor particulier natuurbeheer bezien. Tevens wordt dan bezien of er al tussen betrokken partijen overeenstemming mogelijk is over de functiewijziging naar natuur.’*

Meetbaar / beoogd beleidseffect

Dit besluit geeft richting aan de toekomstige inrichting van polder Groot Mijdrecht Noord, namelijk verder gaan met de uitvoering van Plan de Venen, aangevuld met technische maatregelen die de nadelige effecten van het brakke water in de zomer (zoutschokken) enigszins verzachten. Dit nadat is gebleken dat het niet mogelijk is een combinatievariant te ontwikkelen die voldoet aan de vier kaderstellende randvoorwaarden van PS.

Financiële consequenties (zie besluit 4 en bijlage ‘Financiën GMN’)

Voor GMN is 23 miljoen coalitiegeld gereserveerd (2007-2011). Met de oplossingsrichting ‘Plan de Venen met technieken’ is dit bedrag niet in zijn geheel meer nodig. Voorgesteld wordt om 10,2 miljoen euro hiervan te reserveren voor de resterende coalitieperiode, bestaande uit 1,2 miljoen procesgeld voor de periode tot en met 2011 en 9 miljoen dekkingstekort voor de uitvoering van Plan de Venen. Uitgangspunt bij deze begroting is dat de provincie het procesgeld en het tekort van Plan de Venen op zich neemt en dat het waterschap AGV de kosten voor aanpassingen in de waterhuishouding op zich neemt. Het resterende bedrag van 12,8 miljoen euro kan terugvloeien naar de algemene middelen.

Wat betreft de kosten van Plan de Venen: deze zijn grotendeels gedekt vanuit EHS-gelden. Er ligt echter een dekkingstekort op de onderdelen:

- verwerving bebouwing (14 miljoen euro waarvan 50% ten laste van het rijk) en
- sloopkosten woningen en bedrijfsopstallen (2 miljoen euro).

Voor de uitvoering van Plan de Venen betekent dit een totaaltekort van $7+2 = 9$ miljoen euro ten laste van de provincie.

Bestuurlijke dilemma’s / politieke gevoeligheid

De strategie ‘volledige plas’ is de meest duurzame oplossing uit oogpunt van water en natuur. Bij deze strategie is echter geen plaats voor de landbouw en zijn de gevolgen voor de bewoners het grootst. Bovendien is deze strategie eind 2008 als niet haalbaar en betaalbaar beoordeeld. Een compromis in de vorm van een combinatievariant blijkt inhoudelijk niet of onvoldoende te gaan werken (dode plas, onvoldoende hectares hoogwaardige natuur) en is bovendien financieel niet haalbaar. Een dergelijke combinatievariant biedt dus ook geen oplossing. Dit betekent dat de enige overgebleven oplossingsrichting die van Plan de Venen is in combinatie met technische maatregelen. Dit plan heeft een aantal belangrijke voordelen: Het plan leidt tot een hoogwaardige invulling van de EHS en handhaaft de landbouw in het deel met de beste landbouwkundige perspectieven. Ook wordt hiermee in belangrijke mate de bodemdaling ter plekke tegengegaan . Het dilemma bij de keuze voor Plan de Venen met technieken bestaat eruit dat het belangrijkste waterprobleem, het uitmalen van de zoute kwel op de boezem in droge tijden (zoutschokken), niet wordt opgelost. De verzachtende

maatregelen, zoals hier ter aanvulling op Plan de Venen voorgesteld, zullen dit waterprobleem hooguit gedeeltelijk kunnen oplossen / verminderen.

Overwogen oplossingsrichtingen en alternatieven

De hier voorgestelde denkrichting is de enige overgebleven denkrichting. Er zijn geen alternatieven die financieel haalbaar en maatschappelijk aanvaardbaar zijn. Zie verder hiervoor.

Provinciale Staten van Utrecht;

Op het voorstel van Gedeputeerde Staten van 26 mei, afdeling PMF, nummer 2009INT242475;

Gelezen;

de rapportage 'Drie combinatievarianten Groot Mijdrecht Noord beoordeeld'
de overige bijlagen, te weten Natuurdoelen GMN, Financiën GMN, Technische maatregelen
waterhuishouding GMN, brief mevr. Huizinga (V&W).

Besluiten dat:

1. Een combinatievariant die volledig voldoet aan alle vier kaderstellende randvoorwaarden, zoals besloten tijdens PS van 8 december 2009, niet te realiseren is.
2. Er wordt doorgegaan met uitvoering van Plan de Venen (1998) en Herijkt Plan de Venen 2007, welke reeds vastgesteld beleid zijn. Dat betekent:
 - a. realiseren van 395 ha natuur in GMN-oost als onderdeel van de EHS, met als natuurdoel een grootschalig begeleid-natuurlijk laagveenmoeras;
 - b. aankopen van de agrarische gronden in het oostelijke deel van GMN en aankoop van alle aanwezige bebouwing in dit gebied.
3. Waterproblematiek:
 - a. Gedeputeerde Staten bij het opstellen van het inrichtingsplan voor GMN in samenwerking met het waterschap AGV onder meer uitwerking zullen geven aan het principe van scheiding van zoete en zoute kwel waardoor de nadelige effecten van het brakke water in de omgeving enigszins worden verzacht.
 - b. Gedeputeerde Staten de zoute kwelproblematiek van GMN zullen inbrengen in de ontwikkeling van de lange termijn - rijksvisie op de zoetwatervoorziening van Nederland (zie brief mevr. Huizinga);
4. De 23 miljoen die voor deze coalitieperiode voor GMN beschikbaar is gesteld, als volgt gebruikt zal worden:
 - a. 9 miljoen euro voor het dichten van het dekkingsgat bij de uitvoering van Plan de Venen (zie bijlage 'Financiering GMN');
 - b. 1,2 miljoen euro voor procesgeld in periode 2009 t/m 2011;
 - c. het resterende deel (12,8 miljoen euro) terug laten vloeien naar de algemene middelen.
5. Gedeputeerde Staten op zo kort mogelijke termijn een inrichtingsplan zullen opstellen voor GMN. Hierbij zal gestreefd worden naar maatwerk, zodat langs de buitenranden van GMN oost waar mogelijk de bewoning gehandhaafd kan blijven, rekening houdend met de noodzakelijke ecologische verbinding tussen GMN oost en Marickeland. In de aanloop naar het inrichtingsplan zal bezien worden hoe met de resterende opgave van de nog niet begrensde EHS zal worden omgegaan, waarbij als minimum uitgangspunt geldt de procesafspraken uit Herijkt Plan de Venen (zie pag. 5 van dit Statenvoorstel).

voorzitter,

griffier,

provincie *Utrecht*

1. Wettelijke grondslag

Artikel 158 van de provinciewet.
Wilg

2. Beoogd effect

Zie eerder.

3. Argumenten

Uit eerdere onderzoeken blijkt dat uit oogpunt van water en natuur de strategie ‘volledige plas’ de meest duurzame oplossing is. Bij deze strategie is echter geen plaats voor de landbouw en zijn de gevolgen voor de bewoners het grootst. Bovendien is deze strategie eind 2008 als niet haalbaar en betaalbaar beoordeeld. Een compromis in de vorm van een combinatievariant blijkt inhoudelijk niet of onvoldoende te gaan werken (dode plas, onvoldoende hectares hoogwaardige natuur) en is bovendien financieel niet haalbaar. Een dergelijke combinatievariant biedt dus geen oplossing. Terugkeren naar de kern van het probleem dat opgelost moet worden, is daarom essentieel. Deze kernproblemen zijn:

- Permanent rondpompen van water om GMN droog te houden: door de specifieke ligging naast de Vinkeveense plassen en de bodemopbouw is de kweldruk in GMN ca 5-6 maal zo groot als elders.
- Zoutschokken in de omgeving: in de huidige situatie wordt uit de polder GMN jaarlijks gemiddeld 50 miljoen m³ brak water uitgeslagen op de boezem, omliggende polders laten dit weer in waardoor er waterkwaliteitsproblemen ontstaan.
- Bodemdaling: met name in het oosten en zuidwesten van Groot Mijdrecht Noord.

Plan de Venen in combinatie met aanvullende technische maatregelen lost het probleem van de bodemdaling ter plekke op en het verzacht/vermindert het probleem van de zoutschokken in de omgeving enigszins. Deze oplossingsrichting is op dit moment als enige denkrichting maatschappelijk aanvaardbaar en financieel haalbaar. Bovendien voldoet deze variant aan de PS-randvoorwaarden m.b.t. natuur, landbouw en zicht op financiële dekking.

4. Kanttekeningen

Plan de Venen aangevuld met technieken biedt niet een oplossing voor alle problemen op het gebied van water: er moet nog steeds veel water worden rondgepompt om de gewenste grondwaterstanden binnen GMN te kunnen bereiken en de zoutschokken in de omgeving kunnen hooguit gedeeltelijk worden verminderd.

5. Financiën

Zie eerder en zie bijlage Financiën.

6. Realisatie

n.v.t. gezien projectfase.

7. Juridisch

n.v.t. gezien projectfase

8. Europa

Oplossing van de zoutshokken in de omgeving van GMN (waterkwaliteit) is een verplichting die voortvloeit uit de Europese Kaderrichtlijn Water

9. Communicatie

De bewoners van het gebied en andere direct betrokkenen zijn op 25 maart geïnformeerd over het tussentijdse besluit van GS op 24 maart om Plan de Venen aangevuld met technische ingrepen als enige overgebleven denkrichting voor de toekomstige inrichting van Groot Mijdrecht Noord verder te onderzoeken. Reeds eerder zijn ze per brief geïnformeerd (dd 5 maart 2009) over de stand van zaken van dat moment.

Rondom besluitvorming in GS (26 mei) en in PS (6 juli) zullen de bewoners en andere direct betrokkenen per brief worden geïnformeerd.

Daarnaast heeft het project GMN een eigen website die toegankelijk is voor een ieder en die voortdurend actueel wordt gehouden.

10. Bijlagen

Vijf bijlagen:

- Rapportage 'Drie combinatievarianten Groot Mijdrecht Noord beoordeeld'.
- notitie 'natuurdoelen Plan de Venen'
- notitie 'Technische waterhuishoudkundige maatregelen'
- Notitie 'Financiën'
- Brief mevr. Huizinga van ministerie V&W

provincie *Utrecht*